

Vår saksbehandler

Visekorporal Eriksen, Tord Kummeneje, Torderiksen@mil.no
+47 476 12 414, 0510 7241

Vår dato

2022-09-08

Vår referanse

2022/1919/FORSVARET/VPR/TKE

Tidligere dato

Tidligere referanse

Til
Opptaksutvalget, Kunnskapsdepartementet

Kopi til

Tillitsvalgtordningen i Forsvarets innspill til Opptaksutvalget

Innledning

Tillitsvalgtordningen i Forsvaret (TVO) viser til Opptaksutvalgets invitasjon til å sende skriftlige innspill til utvalget, av 22. april 2021, samt dialog med utvalgets sekretær om utsatt frist for å gi innspill. TVO gir med dette sine innspill til utvalget.

Bakgrunn

TVO ble opprettet av Stortinget i 1972, som et samarbeidsorgan mellom vernepliktige inne til førstegangstjeneste og Forsvarets militære- og politiske ledelse. De tillitsvalgte skal sikre god kommunikasjon, og bidra til et godt og tillitsfullt forhold mellom de vernepliktige og Forsvarets ledelse.

Økt antall tilleggspoeng har vært et viktig og prioritert område innenfor TVOs politikk siden 2012. Aktualiteten av dette arbeidet forsterkes av at de vernepliktige tillitsvalgte innenfor ordningen sirkulerer og byttes ut flere ganger i året. Politikken følger av vedtak i Vernepliktsprogrammet (VPP), som blir demokratisk vedtatt av TVOs landskonferanse annet hvert år. Det følger av VPP 2021-2023 vedtak B.10. at «Tillitsvalgtordningen skal aktivt jobbe opp mot besluttende myndighet for å øke antall tilleggspoeng for fullført førstegangstjeneste». TVO ber om at antall tilleggspoeng for avtjent førstegangstjeneste økes, og at disse tilleggspoengene tildeles uavhengig av andre tilleggspoeng.

Vernepliktige får i dag to poeng for fullført førstegangstjeneste, forutsatt at de ikke allerede har blitt tildelt tilleggspoeng for folkehøyskole eller for gjennomført årsstudium. TVO mener at en økning i antallet tildelte tilleggspoeng for fullført førstegangstjeneste vil være et viktig signal fra norske myndigheter om at man anerkjenner og verdsetter betydningen av tjenesteplikten og den avtjente førstegangstjenesten i Forsvaret. Økning i tildelingen av tilleggspoeng vil også være en anerkjennelse av den unike kompetansen de vernepliktige opparbeider seg gjennom førstegangstjenesten.

Vurdering

Postadresse Postboks 1550 sentrum 0015 Oslo	Besøksadresse Akershus festning Bygg 58	Sivil telefon/telefaks 23 09 72 41/23 09 72 09 Militær telefon/telefaks (FDN) 0510 7241/0510 7209	E-post lhuynh@mil.no Internett www.forsvaret.no/tvo	Vedlegg 0
--	--	--	--	---------------------

TVO vil videre argumentere for sitt syn ved å svare på de av Opptaksutvalgets spørsmål som i størst grad oppfattes å være relevant for de vernepliktige og soldater som avtjener førstegangstjenesten.

Er noen av dagens tilleggspoeng et godt uttrykk for kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidslivet?

TVO mener det er viktig å anerkjenne den kompetansen førstegangstjenestegjørende soldater opparbeider seg gjennom både danning og utdanning i tjenesten. Alle soldater som gjennomfører førstegangstjeneste gjennomgår en obligatorisk grunnleggende soldatutdanning som gir den enkelte særskilt kompetanse og erfaring innen samarbeid, disiplin og selvstendighet. I tillegg opparbeider de vernepliktige seg gjennom førstegangstjenesten ulike former for spisskompetanse innen en rekke fag- og tjenesteområder, som operativ støtte, administrasjon, vakt og sikring, eller tjeneste på fartøy eller kjøretøy. En fullstendig oversikt over de ulike fagspesialiseringene som er tilgjengelige gjennom førstegangstjenesten finnes her:

<https://www.forsvaret.no/forstegangstjeneste/tjenesteguiden>

De vernepliktige utgjør samtidig en bærebjelke i det norske Forsvaret. Forsvaret skal verne om Norges suverenitet, territoriale integritet, demokratiske styresett og handlefrihet. De vernepliktige bærer et betydelig ansvar med hensyn til å løse dette samfunnsoppdraget både i krise, krig og fred, og i ytterste konsekvens med fare for eget liv og helse. TVO mener at den bevisstheten og ansvarligheten som de vernepliktige gjennom sine tildelte roller og oppgaver utvikler gjennom førstegangstjenesten, bidrar til en unik form for personlig modning og vekst som også bør og anerkjennes og verdsettes gjennom det offentlige utdanningssystemet.

TVO mener at alle disse formene for kompetanse og erfaring gir en betydelig tilleggskvalifikasjon til både studier og arbeidsliv, uten at dette i tilstrekkelig grad synliggjøres, anerkjennes eller gis formelle fortrinn i dagens offentlige søknads- og opptaksprosesser.

Hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne bør opptakssystemet ivareta?

TVO mener opptakssystemet bør anerkjenne og ta hensyn til den lovpålagte plikten som tilfaller den vernepliktige og de som gjennomfører plikttjenesten i Forsvaret. Verneplikten og førstegangstjenesten kan være svært inngripende i den enkeltes liv, også når det gjelder muligheten til å påbegynne og gjennomføre høyere utdanning. TVO oppfatter i denne sammenheng en økning i antallet tilleggspoeng ikke bare som en anerkjennelse av kompetanse men også som en kompensasjon til den som utfører plikten, og de ulempene dette medfører med hensyn til å påbegynne studier og få tilgang til arbeidslivet.

Alle norske borgere er vernepliktige fra det året man fyller 19 og frem til det året man fyller 44. Grunnlovens §119 sier at «enhver statens borger er i alminnelighet like forpliktet til en viss tid å verne om sitt fedreland, uten hensyn til fødsel eller formue». Den allmenne verneplikten, jf. Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret (Forsvarsloven), tilsier at enhver kvinnelig og mannlig norsk borger har en lovpålagt plikt til å avtjene førstegangstjenesten dersom Forsvaret finner han eller hun skikket til det.

Om lag 10.000 vernepliktige kalles inn til førstegangstjeneste hvert år. Dette utgjør omtrentlig 1/6 av hvert årskull. I første omgang blir disse valgt ut på grunnlag av et utfylt

---

---

egenerklærings skjema, som sendes ut til alle ungdommer det andre året de går på videregående skole. På grunnlag av egenerklæringen blir et mindre utvalg kalt inn til fysisk sesjon, der kandidatens fysiske og psykiske egnethet blir testet, før de eventuelt kalles inn til tjeneste. Den relativt lave andelen borgere fra hvert kull som faktisk avtjener plikten, understøtter etter TVOs oppfatning nødvendigheten av å kompensere de som gjennomfører førstegangstjenesten. Det påpekes likevel at tjenesteplikten innebærer at alle vernepliktige, ved behov, vil kunne mobiliseres til tjeneste i Forsvaret. Dette omfatter også vernepliktige som ikke har avtjent sin førstegangstjeneste. Denne realiteten underbygger viktigheten og alvoret knyttet til plikten og rollen som tilfaller de vernepliktige som faktisk utfører tjenesten.

Ved tildeling av tilleggspoeng som en kompensasjon for gjennomført pliktstjeneste, oppfatter TVO det som rimelig å skille på antall tilleggspoeng basert på tjenestetidens lengde. TVO mener det bør tildeles tre poeng for 12 måneder tjeneste, og fem poeng ut over 12 måneders tjeneste. Vernepliktige kan bli pålagt inntil 19 måneders ordinær tjeneste, fordelt på førstegangstjeneste, årlig heimevernstjeneste og repetisjonstjeneste. Normal tjenestelengde for førstegangstjenestegjørende er i dag 12 måneder. Enkelte gjennomfører imidlertid utvidet førstegangstjeneste på opptil 18 måneder, som en integrert del av den totale tjenestetiden.

Ettersom tjenestetiden varierer, betyr det også at dimisjonstidspunktet for enkelte kontingenter (samling av innkalte) ikke korresponderer med normert tidspunkt for studiestart ved de fleste studiesteder. Dersom en soldat avtjener en førstegangstjeneste på 15 måneder fra og med august, dimitterer ikke soldaten før november året etter. Dette forskyver muligheten til oppstart av studie til neste semester, og for mange til august året etter. Med dette stiller soldaten dårligere i konkurransen om å begynne på sivile studier i etterkant av fullført førstegangstjeneste. En senere studiestart vil også gi de som avtjener førstegangstjenesten senere tilgang på lønn, pensjonspoeng og karrieremuligheter etter fullførte studier.

TVO mener at en differensiert økning i tildelingen av tilleggspoeng for fullført førstegangstjeneste vil gi en nødvendig og tilfredsstillende kompensasjon til de unge voksne som avtjener sin lovpålagte plikt for staten.

Har dere alternative forslag til tidslinje for opptaket/studiestart

Ved en forlenget førstegangstjeneste vil flere førstegangstjenestegjørende ikke få muligheten til å påbegynne sivile studier til ønsket tidspunkt. Soldater som gjennomfører 15 måneders tjeneste, og som begynner sin tjeneste i for eksempel august 2022, vil ikke få muligheten til å studere før i 2024 da vedkomne dimitterer i november 2023. Opptakssystemet er med andre ord innrettet på en måte som gjør at 1/6 av kullet ikke bare taper tid tilsvarende pliktiden, men også risikerer å miste enda et semester grunnet tidspunktet for dimisjon, avhengig av når Forsvaret kaller deg inn og hvor lenge førstegangstjenesten varer.

TVO viser til vårt brev til Kunnskapsdepartementet av 3. februar 2022, med referanse 2021/1856/FORSVARET/VPR/TKE. Vi argumenter i brevet for at utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge bedre for oppstart av studie for soldater, og at soldater med forlenget tjeneste og dimisjonsdato midt i studieåret, skal ha muligheten til å påbegynne studie i

---

forkant av dimisjon. Vi viser i brevet til at Forsvaret er tilpasningsvillig når det gjelder tidlig studiestart for soldater som har en utvidet tjenestetid, for eksempel i form av digital deltakelse i begynnelsen av semesteret. TVO ønsker at Opptaksutvalget bidrar til en praksis der utdanningsinstitusjonene muliggjør og tilbyr digital deltakelse for soldater som fremdeles er i tjeneste. TVO mener at en slik praksis bør være mulig å gjennomføre med tilgjengelige og etablerte tekniske løsninger, og viser til at dette har blitt benyttet aktivt under Covid-19 pandemien. Digital oppstart for soldater med forskjøvet dimisjonsdato, vil også komme både utdanningsinstitusjonene og samfunnet til gode, da dem det gjelder vil få et kortere opphold fra utdanning og inntektsgivende arbeid.

TVO foreslår herav en alternativ tidslinje for opptak/studiestart der vernepliktige soldater får anledning til å påbegynne sine studier digitalt, mens de ennå er i tjeneste, innenfor det semesteret de dimitterer.

Avslutning

TVO oversender med dette sitt skriftlige innspill til Opptaksutvalget, på vegne av tidligere, nåværende og fremtidige soldater inne til førstegangstjeneste.

Med vennlig hilsen

Underdirektør
Ole Magnus Totland
Sjef Tillitsvalgtordningen
